

พลักบูมคุ้งบางกระเจ้า 'ป่าในเมือง' ก่อนเป็น 'พื้นที่สาธิต'

สัปดาห์หน้า 1 เดลินิวส์

66 พื้นที่กระเพาะหมู-คุ้งบางกระเจ้า เมื่อเร็ว ๆ นี้มีข่าวแว่ว ๆ ออกมาว่าทางกรมป่าไม้จะให้เป็น "พื้นที่สาธิต" ในการส่งเสริม "การจัดการป่าในเมือง" โดยร่วมกับเครือข่ายการจัดการและฟื้นฟูป่าไม้อย่างยั่งยืนแห่งเอเชีย-แปซิฟิก (APFNet) ซึ่งจะมีวงเงินดำเนินการราว 3.9 ล้านบาท งบประมาณ 2 ปีนับจากนี้

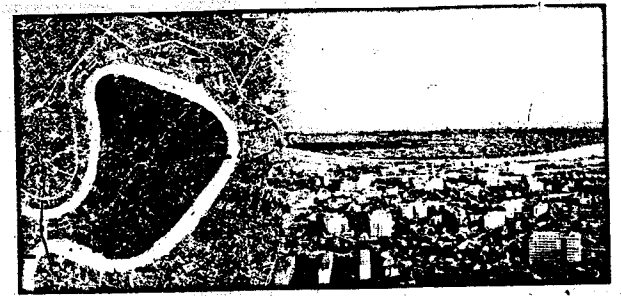
กระเพาะหมู-บางกระเจ้า พื้นที่ที่อยู่ใกล้ ๆ เมืองหลวงของประเทศไทย เคยมีแม่ไก่เจ้าพระยา คั่นกลางกับฝั่งกรุงเทพฯ ซึ่งหลายคนรู้จัก หลายคนอาจเคยได้ยินชื่อ-เคยเห็นภาพ แต่บางคนก็อาจยังไม่รู้จัก... ทั้งนี้ ข้อมูลของพื้นที่นี้ พื้นที่ที่หลายคนเรียกติดปากว่า "กระเพาะหมู" หรือ "คุ้งบางกระเจ้า" มีเนื้อที่โดยรวมประมาณ 11,819 ไร่ ตั้งอยู่ในเขต อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ ซึ่งมีสภาพ "คล้ายเกาะ"

ที่มีสภาพคล้ายเกาะ ก็เนื่องเพราะมีแม่น้ำเจ้าพระยาช่วงปลายไหลลัดเลี้ยวอ้อมผ่าน ซึ่งนอกจากภูมิประเทศที่แปลกตาแล้ว บริเวณนี้ยังเป็นที่ตั้งของ โครงการประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นทางลัดให้น้ำไหลลงสู่ทะเลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ช่วยลดระยะเวลาเดินทางของน้ำจาก 18 กิโลเมตร เหลือเพียง 600 เมตร ลดเวลาเดินทางของน้ำจาก 5 ชั่วโมง เหลือ 10 นาที ทำให้ช่วยลดผลกระทบน้ำล้นตลิ่งในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล สามารถระบายน้ำออกสู่อ่าวไทยได้เฉลี่ยวันละ 40 ล้านลูกบาศก์เมตร

พื้นที่นี้จึงถือว่าเป็นส่วน "บรรเทาภัยน้ำท่วม" พร้อม ๆ กับสภาพที่คล้าย "ป่าในเมือง" สาเหตุที่มีการเรียกพื้นที่นี้ติดปากว่า "กระเพาะหมู" ก็เพราะถ้ามองจากอากาศพื้นที่นี้จะมีลักษณะคล้ายกระเพาะ ด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นเสมือนเกาะกลางลำน้ำเจ้าพระยา มีลักษณะช่วงบนโค้งกว้าง ส่วนปลายหุบแคบ เมื่อมองจากทางอากาศจะมีลักษณะคล้ายกระเพาะหมูนี้ จึงกลายเป็นอีกคำเรียกขานเรื่อยมา ส่วนอีกคำเรียกคือ "บางกระเจ้า" ซึ่งเป็นชื่อตำบลนั้น จริง ๆ แล้วเนื้อที่โดยรวมของพื้นที่นี้กินอาณาบริเวณรวม 8 ตำบล ซึ่งนอกจากบางกระเจ้า อีก 5 ตำบลก็คือ ทรงคะนอง, บางยอ, บางกระสอบ, บางน้ำผึ้ง, และบางกอบัว

กับสภาพที่คล้าย "ป่าในเมือง" ก็มาจากความอุดมสมบูรณ์ตามรูปแบบสวนเกษตรดั้งเดิม มีสิ่งปลูกสร้างน้อย มีพื้นที่ต้นไม้เยอะ และเมื่อ 14 ก.ย. 2520 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้อนุรักษ์พื้นที่บริเวณนี้เป็น "พื้นที่สีเขียว" เพื่อเป็นแหล่งผลิตออกอากาศบริสุทธิ์ เพื่อประชาชนในพื้นที่นี้ และใกล้เคียง

และนอกจากจะเป็นเสมือนปอดฟอกอากาศให้เมืองแล้ว บริเวณ "พื้นที่กระเพาะหมู-คุ้งบางกระเจ้า" ยังได้กลายเป็น "แหล่งท่องเที่ยว" รวมถึงเป็น "แหล่งกิจกรรม" ของบรรดานักปั่น ด้วยที่ตั้งที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ทำให้ปัจจุบันพื้นที่สีเขียวคุ้งบางกระเจ้ามีบรรดานักปั่นจักรยานทุกเพศทุกวัย ทั้งชาวไทยรวมถึงชาวต่างชาติ เวะเวียนเข้าสู่พื้นที่ไม่ขาดสาย การขี่จักรยานชมธรรมชาติไม่กลายเป็นภาพจินตนาการในพื้นที่แห่งนี้

ทั้ง ๆ ที่เส้นทางจักรยานในปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการสำรวจหรือจัดทำเพิ่มเติม ยังคงเป็นช่องทางเดิม ๆ แต่กระนั้นก็มีนักปั่นเวะเวียนเข้าพื้นที่เพื่อออกกำลังกายและท่องเที่ยวอยู่โดยตลอด อีกทั้งยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งถ้ามีการปรับปรุงให้ดี มีเส้นทางที่น่าสนใจมากขึ้น เชื่อว่าจะยิ่งกลายเป็นจุดสนใจอย่างแน่นอน

ไม่เพียงเท่านั้น นอกจากความอุดมสมบูรณ์แบบ "ป่าในเมือง" แล้ว พื้นที่บริเวณนี้ยัง "โดดเด่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพ" ด้วยภูมิประเทศที่ล้อมไว้ด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาระยะทางกว่า 15 กิโลเมตร และอยู่ไม่ห่างจากปากอ่าวไทยนัก ทำให้ที่นี่เสมือนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ โดย "มีระบบนิเวศแบบ 3 น้ำ" คือ น้ำจืด-น้ำเค็ม-น้ำกร่อย ส่งผลให้มีสังคมพืชและสัตว์ที่หลากหลาย ซึ่งความโดดเด่นอย่างหลังนี้ก็เป็นแม่เหล็กสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติ และนักวิชาการ เข้าเที่ยวชมและศึกษาพื้นที่ อยู่เสมอ ๆ

จากองค์ประกอบที่เหมาะสมหลาย ๆ ด้านของ "พื้นที่กระเพาะหมู-คุ้งบางกระเจ้า" ก็ถึงขั้นส่งผลให้นิตยสารระดับโลกอย่างไทม์ (Time) นิตยสารไทม์สแควร์เดอะ เบลท์ ออฟ เอเชีย ประจำปี 2549 (The Best of Asia 2006) ถึงกับโหวตและยกให้พื้นที่นี้ เป็น เดอะ เบลท์ เอร์แบน โอเอซิส ออฟ เอเชีย (The Best Urban Oasis of Asia) เป็นปอดกลางเมืองที่ดีที่สุดในย่านเอเชีย และก็ไม่แปลกใจที่มีหลาย ๆ หน่วยงานมุ่งความสนใจที่จะทำโครงการต่าง ๆ ที่นี้ ไม่ว่าจะด้านอนุรักษ์ธรรมชาติ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ฯลฯ

ทั้งนี้ คนในพื้นที่ที่ร้ายหนึ่งก็คือเป็นปราชญ์ชาวบ้าน เคยสะท้อนผ่าน "สัปดาห์หน้า 1 เดลินิวส์" ไว้ว่า... ความโด่งดังของพื้นที่กระเพาะหมู-คุ้งบางกระเจ้า หรือการเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป นำมาซึ่งความภูมิใจของคนในพื้นที่ ซึ่ง ทั้งหมดเกิดจากโครงการตามแนวพระราชดำริ ที่ทำให้วิถีชีวิตชาวบ้าน วิถีชีวิตชุมชน แบบสังคมเกษตร พลิกฟื้นกลับมา ทำให้ปัญหาที่เคยมีในพื้นที่ถูกขจัดไป วิถีชีวิตที่มีความสุขแบบเดิมคืนกลับมา

เหล่านี้ก็เป็นบางแง่มุมของ "คุ้งบางกระเจ้า" ก่อนเป็น "พื้นที่สาธิตการจัดการป่าในเมือง" นับเป็นเรื่องที่มีประเด็นที่พอจะคิดความดู...